

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

Journal of Social Science and Cultural

P-ISSN: 2697-6269 ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2563)

วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม การศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และ วัฒนธรรม

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของ บุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการ พิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตาม หลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกอง บรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

572 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

ที่ปรึกษา

พระเทพปัญญาสุธี

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคนารักษ์, ดร.

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก รักษาการเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวปยุญาดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภิรัต, ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

พระสาโรจน์ ธมมสโร

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกกราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. พิระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

🌸 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาศกดิ์ดา สิริเมธี

เลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

นายอภิรักษ์ คำหารพล

ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ส่งเสริมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดวังตะวันตก

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

วัดหน้าพระบรมธาตุ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสระเรียง

🌸 ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระบุญญฤทธิ ภัททจารี

สำนักสงฆ์วัดนาสนธิ์

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

🌸 ฝ่ายกฎหมาย

นางสาวฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

🌸 ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

🌸 จัดรูปเล่ม

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

🌸 พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซึก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031 โทรสาร. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2563 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ เป็นบทความวิจัยจำนวน 5 เรื่อง เล่มนี้เป็นปีที่ 3 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขออ้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

๒/๗๖๑๓๑

นางสาวบุญญาดา จงละเอียด
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)

บทความวิจัย : Academic Article

ธุรกิจร้านดอกไม้: การบริการจัดดอกไม้ตามพิธีการ กรณีศึกษา ร้านดอกไม้ อลิษาเบธ ตำบลท่าวัง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	1
FLOWER BUSINESS: CEREMONIAL FLOWER ARRANGEMENT SERVICE A CASE STUDY: ELIZABETH FLORIST, THA WANG SUB - DISTRICT MUANG DISTRICT NAKHON, SI THAMMARAT PROVINCE THAILAND <i>วรรณารถ ประจํา, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เตโชชัย และเดโช แชนน้ำแก้ว</i>	
แนวทางส่งเสริมการแปรรูปกล้วยเล็บมือนางอบน้ำผึ้ง กรณีศึกษา กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรสวนจันทร์ศรี หมู่ 2 ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช	11
THE PROMOTING FOR PROCESSED PRODUCTS BAKED THE LEB MUE NANG BANANAS WITH HONEY A CASE STUDY SUAN JAN SRI FARMER HOUSE WIFE GROUPS, MOO 2, BAN KAUH SUB - DISTRICT, DISTRICT PROMKHIRI, NAKHON SRI THAMMARAT PROVINCE, THAILAND <i>วัชรินทร์ นาคสุวรรณ, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เตโชชัย และเดโช แชนน้ำแก้ว</i>	
น้ำมันบัวบก: แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มสตรีบ้านไทรเพหาญ หมู่ที่ 15 ตำบลท่าซิ่น อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช	23
BUA BOK OIL: GUIDELINES FOR PROMOTING THE OCCUPATIONAL GROUP TO THE BUSINESS COMMUNITY. A CASE STUDY BAN SAIPAYHAN WOMENS GROUP MOO.15 THAKHEUNSUB - DISTRICT THA SALA DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE THAILAND <i>สุภารัตน์ เอียดเหตุ, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เตโชชัย และเดโช แชนน้ำแก้ว</i>	
เหรียญบอญญู: แนวทางการส่งเสริมอาชีพการทำเหรียญโปรยทาน แบบสวยงาม กรณีศึกษา ชุมชนบ้านห้วยดินดาน หมู่ที่ 12 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช	34

RAIN BOK BOON: THE CAREER PROMOTING GUIDELINES OF BEAUTIFUL SCATTERING COIN MAKER. A CASE STUDY: BAN HUAY DIN DAN COMMUNITY MOO. 12 KHAOKHAOW SUB - DISTRICT THUNG SONG DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE THAILAND

วรรณฤดี โฉมทอง, จิตติมา คำรงวัฒนะ, เดโซ แชน้ำแก้ว และอุดมศักดิ์ เดโซชัย

ผิ้งยวน: วิธีการจับผิ้งยวนโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชน 45

กรณีศึกษา: บ้านทอนวังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดวาง

จังหวัดนครศรีธรรมราช

PUENG YUAN: HOW TO CATCH PUENG YUAN INHERENT TO PROMOTING CAREERS IN THE COMMUNITY: A CASE STUDY BAN TORNWANGPRANG MOO.9 LA - AI SUB - DISTRICT CHAWANG DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE THAILAND

ธีร์ธวัช ประจักษ์, จิตติมา คำรงวัฒนะ, อุดมศักดิ์ เดโซชัย และเดโซ แชน้ำแก้ว

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 57

ฝั้งยวน: วิธีกำรจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติเพื่อกำรส่งเสริมออาชีพในชุมชน
กรณีศึกษา: บ้ำนทอนวังปรำง หมู่ที่ 9 ตำบลละอำย อำเภอฉำง
จังหวัดนครศรีธรรมรำช*

PUENG YUAN: HOW TO CATCH PUENG YUAN INHERENT TO
PROMOTING CAREERS IN THE COMMUNITY: A CASE STUDY BAN
TORNWANGPRANG MOO.9 LA - AI SUB - DISTRICT CHAWANG
DISTRICT NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE THAILAND

ธีร์ธวัช ปรจำกัษ

Theethawat Prajak

จิตติมำ ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

อุดมศัักดิ์ เดโชชัย

Udomsak Dechochai

เดโช ขำน้้ำแก้ว

Daycho Khaenamkaew

มหาวิทยาลัยรำชภัฏนครศรีธรรมรำช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

E-mail: theethawat_prajak1@gmail.com

บทคัดย่อ

กำรศึกษำครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษำวิธีกำรจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติ 2) ศึกษำสภำพปัญหำกำรจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติ และ 3) เพื่อศึกษำแนวทำงส่งเสริมออาชีพกำรจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภำพ เป็นกำรศึกษำเอกสำร และสัมภาษณ์มีกำรสุ่มตัวอย่างแบบเจำะจง ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มเกษตกรที่ประกอบออาชีพจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติ และผู้ส่งเสริมเกษตกรจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ประกอบออาชีพจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติ และ 2) ผู้ส่งเสริมเกษตกรจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติ จำนวนทั้งหมด 15 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่งอกำรจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติ และผู้ส่งเสริมกำรจับฝั้งยวนโดยธรรมชชติ มีระยะเวลำ 5 ปีขึ้นไป โดยนำมำวิเคราะห์เชิงเนื้อหำและสรุปลงเป็นภำพรวม

* Received 29 February 2020; Revised 28 June 2020; Accepted 29 June 2020

ผลการวิจัยพบว่า 1) วิธีการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติฯ มี 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1) บูชาครู 1.2) การเลือกสภาพและต้นไม้ในการจับผึ้ง 1.3) การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการจับผึ้ง 1.4) การว่าคาถาสยบผึ้ง 1.5) การตอกทอยเพื่อไปจับผึ้ง 1.6) การโยงสายครู 1.7) การรมควันเพื่อไล่ผึ้ง 1.8) การตัดหัวน้ำผึ้ง และ 1.9) การบรรจุภัณฑ์น้ำผึ้ง 2) สภาพปัญหาการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติฯ มี 7 ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านภาชนะบรรจุน้ำผึ้งยวนไม่สะอาด 2.2) ด้านการขาดความรู้ในการเก็บรักษา 2.3) ด้านสภาพอากาศในการเก็บน้ำผึ้ง 2.4) ด้านการสืบทอดทายาท 2.5) ด้านวัสดุที่ไม่เหมาะสมในการจับผึ้ง 2.6) ด้านการเกิดอุบัติเหตุจากการจับผึ้ง และ 2.7) ด้านศัตรูของผึ้ง 3) แนวทางการส่งเสริมอาชีพการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติฯ มี 7 ด้าน ได้แก่ 3.1) ด้านการบรรจุภัณฑ์ 3.2) ด้านความรู้การเก็บรักษาน้ำผึ้ง 3.3) ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาการจับผึ้ง (ตีผึ้ง) 3.4) ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่ทายาทรุ่นหลัง 3.5) ด้านการผลิตและการลือกวัสดุในท้องถิ่น 3.6) ด้านการส่งเสริมความรู้ในการป้องกันภัยอันตรายที่ได้รับจากการจับผึ้ง และ 3.7) ด้านการกำจัดศัตรูของผึ้ง

คำสำคัญ: ผึ้งยวน, วิธีการจับผึ้งยวน, การส่งเสริมอาชีพ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study how to catch Pueng Yuan inherent 2) to study to the problem of catch Pueng Yuan inherent and 3) to study to Guidelines for promoting Catch Pueng Yuan Inherent. This research was qualitative research method by document study and specific sampling interview. The entire sample group was farmers who catch Pueng Yuan inherent and supporters for catch Pueng Yuan inherent. The sample group was divided into 2 groups such as 1) catch Pueng Yuan inherent farmers and 2) catch Pueng Yuan inherent supporters for all the total 15 persons who well known about catch Pueng Yuan inherent and catch Pueng Yuan inherent supporters more than 5 years. The data was analysis and conclusion on the overview.

The research found that: 1) How to catch Pueng Yuan inherent by 9 steps such as 1.1) Kru worship 1.2) selecting the tree to catch Pueng Yuan 1.3) preparing equipment 1.4) defeat spell to the bees 1.5) stamping pitching to catch bees 1.6) tie Kru rope 1.7) smoked chasing bees 1.8) cut the honeycomb into a container 1.9) packaging of honey bottle. 2) The problem of catch Pueng Yuan inherent found 7 points such as 2.1) unclean packaging 2.2) storing the wrong way 2.3) weather conditions 2.4) inheritor 2.5) using inappropriate materials

to catch bee 2.6) accident due to catching bees and 2.7) the bees pest problem. 3) The guidelines for promoting catch Pueng Yuan inherent to promoting careers found 7 points such as 3.1) packaging designs 3.2) knowledge of honey storage 3.3) supporting catch Pueng Yuan inherent wisdom 3.4) transfer the knowledge to new generation 3.5) production process and raw material selection in the community 3.6) enhance knowledge of how to prevent danger from catching bees and 3.7) bees pest elimination.

Keywords: Pueng Yuan, How to catch Pueng Yuan, Career Promotion

บทนำ

ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจมาอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลจึงดำเนินการทางด้านนโยบายในการพัฒนาและฟื้นฟูเศรษฐกิจทั้งทางด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม และได้ตระหนักถึงความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริส การให้ความสำคัญของการนำทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นมาก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับชุมชนในท้องถิ่นนั้น ผึ้งและน้ำผึ้งมีความสำคัญในชีวิตประจำวันของคนเรามาช้านาน เนื่องจากผึ้งเป็นแมลงเศรษฐกิจสำคัญที่ให้ผลผลิตที่มีคุณค่าทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่มนุษย์ เช่น น้ำผึ้ง (Honey) เกสรผึ้ง (Pollen) นมผึ้ง (Royal Jelly) พรอพอลิส (Propolis) และไขผึ้ง นอกจากนี้ ผึ้งเป็นแมลงผสมเกสรที่สำคัญในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร กล่าวคือ ผึ้งสังคมมีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศน์ เนื่องจากเป็นแมลงผสมเกสรที่ไม่เฉพาะเจาะจงและออกหาอาหารตลอดทั้งปี การพัฒนาพันธุ์ของพืชดอกในระบบนิเวศน์อย่างน้อยหนึ่งในสามจึงถูกกำหนดโดยผึ้งสังคม ประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพันธุ์ไม้นานาชนิดเหมาะสมต่อการเลี้ยงผึ้งสำหรับประเทศไทยมีการเลี้ยงผึ้งเป็นแบบอุตสาหกรรมและแบบครัวเรือน ผึ้งที่นิยมนำมาเลี้ยงมี 2 ชนิด คือ ผึ้งพันธุ์ (Apis Mellifera) ซึ่งเป็นผึ้งนำเข้า (Introduced Species) และ ผึ้งโพรง (Apis Cerana) ซึ่งเป็นผึ้งพื้นเมือง (Native Species) และ ผึ้งที่นิยมนำมาเลี้ยงเป็นอุตสาหกรรม คือ ผึ้งพันธุ์เพราะให้ผลผลิตด้านน้ำผึ้ง นมผึ้งและไขผึ้งมากกว่าผึ้งโพรง สำหรับผึ้งโพรงมีการเลี้ยงเป็นแบบครัวเรือนในทางภาคใต้ของประเทศยังไม่เป็นที่นิยมในการเลี้ยงเป็นอุตสาหกรรม เนื่องจากให้ผลผลิตด้านน้ำผึ้งน้อย ผึ้งโพรงเป็นผึ้งพื้นเมืองมีความทนทานต่อโรคที่พบในผึ้งและต่อไรผึ้ง ต้นทุนในการลงทุนต่ำ คือ รังละ 1,000 - 1,200 บาท และต้องให้ความสำคัญในเรื่องของพืชอาหารจึงต้องมีการบริหารจัดการเรื่องของพืชอาหารที่ดี เช่น การทำเกษตรผสมผสานจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการการจัดการพืชอาหารที่ดีเพื่อให้ผึ้งมีอาหารได้ตลอดปี ซึ่งจะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์มากขึ้น รายได้ก็เพิ่มขึ้นตามด้วย (มัญญา เพียรเจริญ และคณะ, 2554)

วิถีแห่งการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชนชนบทมักจะแสดงให้เห็นถึงการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับทรัพยากรธรรมชาติและบุคคลกับสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นทุนที่มีคุณค่า มีเอกลักษณ์เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานผ่านกระบวนการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น (Sirasuntorn, P., 2007) ซึ่งตามแนวคิดนิเวศวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับการปรับตัวของมนุษย์ต่อสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ และมีการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องมือ เครื่องใช้ และวิธีการทำมาหากินที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (Tansupol, A., 2016) และการที่แนวคิดนิเวศวิทยาชาติพันธุ์ให้ความสำคัญกับการศึกษาองค์ความรู้จากมุมมองของคนในที่เป็นเจ้าของแนวความคิดหลักการปฏิบัติต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีเหตุผลที่แต่ละชุมชนมีวิถีคิด และมุมมองที่เกิดจากการปรับตัวของมนุษย์ภายใต้บริบทและเงื่อนไขทางกายภาพและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Santasombat, Y., 2004) ส่งผลให้แต่ละชุมชนมีการผลิตองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ทั้งต่อการทำมาหากิน การสร้างรายได้ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การให้ความสำคัญกับประเด็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เนื่องด้วยในปัจจุบัน สังคมมีความเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมยุคหลังอุตสาหกรรม (Adsakul, S., 2012) มีการให้ความสำคัญกับแนวความคิดการพัฒนาในรูปแบบใหม่ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิตของผู้คนที่ส่งผลให้อาจมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์และความยั่งยืน และส่งผลให้มีการละเลยองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าจนอาจทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดั่งงามสูญหายไป

การจับฝิ่งหลวง (ยวน) เป็นภูมิปัญญาที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดี โดยการเหลา “ลูกทอย” โดยลูกทอยทำมาจากไม้ไผ่ตง เพราะมีความแข็งแรง และรับน้ำหนักได้เป็นอย่างดี และจะมีการเตรียมคบเพลิง (หมอง) ซึ่งหมองทำหน้าที่จุดไฟเพื่อไล่ฝิ่ง โดยหมองก็จะทำมาจากไผ่ หรือเศษไม้ต่าง ๆ เช่น ไม้สามแก้วหรือไยมะพร้าว ซึ่งไยมะพร้าวจะมีดี ก็คือเมื่อจุดแล้วดับได้ง่ายและไม่เสี่ยงในเรื่องไฟลุกลาม แต่ไม้สามแก้วจะติดไฟได้นานกว่า แต่ดับได้ยากกว่าไยมะพร้าวและอุปกรณ์ที่ขาดไม่ได้ ก็คือปืบ (โครก) ซึ่งมีประโยชน์ คือ ไว้สำหรับใส่น้ำฝิ่งตอนตัดหัวน้ำฝิ่ง และยังมีสายเชือก (สายครุ) เพื่อทำหน้าที่หย่อนน้ำฝิ่งลงมาจากต้นไม้มากการตีฝิ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนมาช้านาน และมีความเชื่อมโยงกับความหลากหลายทางชีวภาพป่าไม้ในด้านสัตว์ คือ น้ำฝิ่ง และด้านพืช คือ ต้นยาง และต้นขำมะเรียง เพราะเป็นต้นไม้ที่พบฝิ่งจำนวนมากชุมชนจึงควรมีการดูแล และรักษาเพื่อควบคุมปริมาณฝิ่ง และต้นไม้ให้เกิดความสมดุลต่อกัน (ชอง เมืองขวา, 2554) บ้านทอนวังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดงช้าง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวน ได้แก่ สวนยาง และสวนปาล์ม และมีพื้นที่บางส่วนที่เป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้านยังคงเป็นป่า ซึ่งด้วยลักษณะสภาพพื้นที่ดังกล่าว ชาวบ้านสามารถประกอบอาชีพหลัก หรืออาชีพเสริมก็จะมีภูมิปัญญาในการตีฝิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งในการตีฝิ่งเพื่อเพิ่มรายได้แก่ครอบครัว ประกอบเป็นอาชีพเสริม และการขาย

น้ำผึ้งมานานเกิดจากการตีผึ้งด้วยตนเอง โดยได้รับการถ่ายทอดความรู้จากบรรพบุรุษ และมีความรู้ความสามารถด้านการตีผึ้ง

ดังนั้น จากความสำคัญข้างต้นจึงศึกษาเรื่องผึ้งยวน: วิธีการจับผึ้งโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชน ในประเด็นการจับผึ้งเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน สภาพปัญหาการจับผึ้งเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน และแนวทางส่งเสริมการจับผึ้งเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชน ทั้งนี้เพื่อถ่ายทอดความรู้แก่ครัวเรือน และให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพเสริมสามารถนำไปผสมในตัวยาสมุนไพรสูตรต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้แก่ครัวเรือนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชน กรณีศึกษา: บ้านทอนวังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชน กรณีศึกษา: บ้านทอนวังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมอาชีพการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชน กรณีศึกษา: บ้านทอนวังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผึ้งยวน: วิธีการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชน กรณีศึกษา: บ้านทอนวังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาค้นคว้า และสัมภาษณ์มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขต

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาวิธีการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติฯ และสภาพปัญหาการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติฯ เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมอาชีพการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติฯ โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติ และผู้ส่งเสริมเกษตรกรจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติ และ 2) ผู้ส่งเสริมเกษตรกรจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติ จำนวนทั้งหมด 15 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติ และผู้ส่งเสริมการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติ มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป

1.2 ด้านเนื้อหา ได้แก่ จากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ เอกสาร ตำรางานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจับผึ้งยวน และทุติยภูมิ (Secondary

Sources) คือ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต บทความ ตำรา คัดสำเนาจากรายงานการวิจัยหรือบทความตามเว็บไซต์

1.3 ด้านสถานที่ คือ บ้านห้วยดินดาน หมู่ที่ 12 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โดยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ และผู้ส่งเสริมการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและครอบคลุมเนื้อหา โดยค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.78 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัย คือ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน และได้หาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1990) เท่ากับ 0.97 และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) วิธีการและสภาพปัญหาการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ และ 3) แนวทางการส่งเสริมอาชีพการจับฝ้ายวน นำบทสนทนาที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้วิธี Content Analysis และสรุปผลโดยภาพรวม

3. การเก็บข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2) วิธีการและสภาพปัญหาการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ ระยะที่ 3 วิเคราะห์แนวทางการส่งเสริมอาชีพการจับฝ้ายวน 4) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ เชิงคุณภาพด้วยสถิติคำร้อยละ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

วิธีการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชนฯ พบว่า มีขั้นตอนการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การบูชาครู เป็นความเชื่อส่วนบุคคลว่าการบูชาครูเป็นการไหว้ทำพิธีการทำความนับถือหรือเคารพครูบาอาจารย์ที่ให้วิชาหรือบรรพบุรุษที่มีการสืบทอดวิชาการศึกษาต่อกันมาจนถึงปัจจุบันพิธีการบูชาจะมีของบูชา ได้แก่ สายสิญจน์ ข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน อาหารคาวหวาน ขาวแดง ขนมขาวและปลามีหัวมีหางเหล้า และไก่ การบูชาในการตีฝ้ายเพราะพื้นที่ในป่าในเขามิเชื่อกันว่าจะมีเจ้าที่เจ้าทางปกป้องรักษาอยู่ จะต้องมีกรขอ หรือทำพิธีการบูชาครูก่อนที่จะลงมือทำ 2) การเลือกสภาพและต้นไม้ในการจับฝ้าย การตีฝ้ายต้องดูสภาพอากาศก่อนที่จะลงมือทำการตีฝ้ายจะต้องมีสภาพอากาศที่ดีไม่มีฝน เพราะถ้าหากฝนตกจะทำให้เป็นอันตรายต่อผู้ที่ขึ้นไปตีฝ้ายจะมีปัญหาด้านการเดินทางเพราะก่อนที่จะถึงต้นฝ้าย และต้องเดินเท้าเข้าไปในป่าจึงเป็นอุปสรรคในการเดินทางเมื่อเกิดฝนตก 3) การเตรียมอุปกรณ์ในการจับฝ้าย การเตรียมอุปกรณ์ในการตีฝ้าย ได้แก่ ลูกทอย มงกัหรือคบเพลิง

โครกหรือبيب มีดตัดหัวน้ำผึ้งค้อนตอกทอยสายครุ และถุงกระสอบน้ำยางหลังจากการเตรียมอุปกรณ์ก็ลงมือการตีผึ้งได้ 4) การว่าคาถาสยบผึ้ง คาถาเป็นวิชาที่ขอให้ช่วยคุ้มครองปกป้องรักษา ด้วยการตีผึ้งเชื่อกันว่าจะมีครุบาอาจารย์ที่มีการสืบทอดคาถาเพราะผึ้งป่าที่ไปตีจะมีพรายป่าหรือผีป่าที่อยู่ที่ต้นผึ้งจึงต้องมีคาถาไว้เพื่อป้องกันคาถาที่ว่าจะมีการสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ 5) การตอกทอยเพื่อไปจับผึ้ง เป็นวิธีที่ใช้กับต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่และมีลำต้นสูงและสำหรับปีนการตอกทอยเป็นการตอกกลมไม้เรียกว่าลูกทอยบนลำต้นหรือหน้าผาที่จะขึ้นซึ่งมีอุปกรณ์ที่จะต้องเตรียมคอกลูกทอยที่ทำมาจากไม้ไผ่ตงเหลาให้แบน และบางลักษณะเหมือนลิ้มแล้วตากแดดให้แห้งสนิท ลูกทอยที่ทำมาจากไม้ไผ่ตงจะมีการรับน้ำหนักได้ดีมากเพราะทำมาจากไม้ไผ่ที่แข็งและมีความเหนียวไม้ไผ่ตงหาได้จากในป่าหรือตามบ้านเป็นไผ่ที่หาได้ไม่ยาก 6) การโยงสายครุ การที่มีสายครุต้องจำเป็นอย่างมากเพราะต้องจำเป็นในการนำไปตีผึ้งและยังช่วยให้คนที่ไปตีผึ้งยังคิดถึงครุบาอาจารย์ในด้านนี้เสมอและยังคงทำแบบนี้เรื่อย ๆ และสืบทอดไปสู่รุ่นลูกหลานต่อไป 7) การรมควันเพื่อไล่ผึ้ง ชาวบ้านยังคงช่วยกันอนุรักษ์เอาไว้ โดยใช้วิธีรมควันเพื่อไล่ผึ้งออกจากรังเท่านั้น และผึ้งก็จะหาที่ทำรำนในบริเวณป่าต่อไป จึงทำให้ป่ามีรังผึ้งให้ชาวบ้านตัดได้ตลอดทั้งปีจึงทำให้คนที่ตีผึ้ง จึงใช้แบบรมควันมาตลอด และปลอดภัย 8) การตัดหัวน้ำผึ้ง การเก็บน้ำผึ้งโดยใช้ถังสกัด ก่อนทำการเก็บน้ำผึ้งเกษตรกรควรใช้แปรงปิดตัวผึ้งลงในรังให้หมดเสียก่อน จากนั้นให้ทำการใช้มีดปากไขผึ้งที่เปิดหลอดรวงน้ำผึ้งออก นำมาใส่ในถังสกัดน้ำผึ้ง เมื่อเกษตรกรได้น้ำผึ้งในปริมาณที่ต้องการแล้วให้นำน้ำผึ้งไปใส่ในถังหมักและบรรจุขวดต่อไป และ 9) การบรรจุภัณฑ์น้ำผึ้ง การบรรจุภัณฑ์น้ำผึ้งคือการนำขวดเพื่อมารองรับการใส่น้ำผึ้งและขวดนั้นต้องเป็นขวดที่สะอาดไม่สกปรก และเป็นขวดที่เก็บไว้ได้นาน

สภาพปัญหาการจับผึ้งเพื่อส่งเสริมอาชีพในชุมชนฯ พบว่า พบปัญหาในการจับผึ้งยวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะบรรจุน้ำผึ้งยวนไม่สะอาด การบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการจำหน่ายสินค้าทั้งในด้านการจัดจำหน่ายและการขนส่ง ตลอดจนการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า เพื่อให้สามารถสู้คู่แข่งทางการค้าในตลาดได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืน 2) ด้านการขาดความรู้ในการเก็บรักษา การเก็บรักษาน้ำผึ้งที่มีคุณภาพจะมีความเข้มข้นของน้ำตาลในน้ำผึ้งมากกว่าเก็บไว้ที่อุณหภูมิห้อง ไม่จำเป็นต้องเก็บในตู้เย็น สามารถเก็บได้นาน ยิ่งเก็บนานเท่าไร เอมไซม์และกรดในน้ำผึ้งจะลดลง 3) ด้านสภาพอากาศในการเก็บน้ำผึ้ง ปัญหาสภาพอากาศเป็นปัญหาที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ทำให้คนตีผึ้งต้องคำนึงเป็นอย่างยิ่งถ้าหากไม่ดูสภาพอากาศอาจทำให้เกิดปัญหาตามมาอีกมายก็เป็นได้จึงต้องคิดและดูสภาพก่อนออกไปตีผึ้งทุกครั้ง 4) ด้านการสืบทอดทายาท ประชาชนชาวบ้านมีความสามารถหรือภารกิจในการนำภูมิปัญญาชาวบ้านแต่บางครั้งไม่ได้ถ่ายทอดในท้องถิ่นเพื่อถ่ายทอดเชื่อมโยงคุณค่าของอดีตกับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม 5) ด้านวัสดุที่ไม่เหมาะสมในการจับผึ้ง หากขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะเป็นปัญหาในการตีผึ้งเป็นอย่างมาก

หรืออาจจะทำการตีผึ้งได้ได้อีกทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ยากลำบากในแต่ละพื้นที่แต่บางพื้นที่ก็หาได้ง่ายมาก 6) ด้านการเกิดอุบัติเหตุจากการจับผึ้ง เสี่ยงอันตรายมากจากผึ้งใหญ่หรือผึ้งป่านั้นเองจะมีพิษหรือเหล็กในที่ร้ายแรงมากผึ้งป่ามีความดุร้ายมากหากโดนบุกรุกหรือรบกวนผึ้งป่าจะทำร้ายสิ่งที่มาบุกรุกได้ทันที และ 7) ด้านศัตรูของผึ้ง ศัตรูผึ้งมีมากมายโดยเฉพาะสัตว์ที่ชอบกินน้ำผึ้งหรือกินไขอ่อนของผึ้งเข้าแมงมุม จิ้งจก ตุ๊กแก คางคก กบ อึ่งอ่าง นกต่าง ๆ เช่น นกกิ่งไคร้ นกแอ่นลม กิ้งก่า จิ้งเหลน เป็นต้น สัตว์เหล่านี้จะจับกินผึ้งเป็นอาหารรวมถึงเกิดจากเชื้อไวรัส เพราะอาจเกิดการแพร่เชื้อจากการวางไข่ของผึ้งนางพญาจนตัวอ่อนตาย

แนวทางการส่งเสริมการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชนฯ พบว่า มีข้อเสนอแนะแนวทางการจับผึ้งยวน 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบรรจุภัณฑ์ คือ การอนุรักษ์และส่งเสริมการบรรจุภัณฑ์น้ำผึ้ง โดยการช่วยเหลือส่งเสริมการขาย การรักษาคุณภาพ การป้องกันที่เหมาะสม และป้องกันอันตรายจากภายนอก 2) ด้านความรู้การเก็บรักษาน้ำผึ้ง การเก็บรักษาน้ำผึ้งจะต้องทำความสะอาดภาชนะที่จะนำมาบรรจุน้ำผึ้งจะเก็บไว้ได้นานโดยไม่ต้องทำอะไรทั้งสิ้น ซึ่งน้ำผึ้งมีความชื้นไม่เกิน 18 % บรรจุหีบห่อจะลดอายุการเก็บรักษาของผลิตภัณฑ์เลี้ยงผึ้งลงเป็น 8 เดือนเมื่อเคี้ยวจนน้ำผึ้งมีความเหนียวพอควรแล้ว บรรจุในขวดสะอาดปิดฝานำไปเก็บในที่อุณหภูมิต่ำ ๆ จะช่วยป้องกันการเปลี่ยนสีของน้ำผึ้ง 3) ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาการจับผึ้ง (ตีผึ้ง) การแก้ปัญหาด้านสภาพอากาศ เพราะด้านสภาพอากาศเป็นสิ่งสำคัญสำหรับคนตีผึ้ง ซึ่งคำนึงเป็นปัจจัยหลักที่ทุกคนจะต้องดูว่าสภาพอากาศเป็นอย่างไรที่สามารถออกไปตีผึ้งได้ 4) ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่ทายาทรุ่นหลัง การสืบทอดเป็นการส่งเสริมทำให้สิ่งนั้นเกิดประโยชน์มากที่สุดที่เกี่ยวกับการสืบทอดการตีผึ้ง การส่งเสริมเกี่ยวกับการตีผึ้งให้คงอยู่และไม่ให้สูญหายเพื่อที่จะให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเกี่ยวกับการตีผึ้ง 5) ด้านการผลิตและการเลือกวัสดุในท้องถิ่น ส่งเสริมด้านวัสดุและอุปกรณ์ในการจับผึ้งเพื่อเป็นการหารายได้เสริมให้แก่ชาวบ้านเพื่อที่จะลดการหาอุปกรณ์จากต่างถิ่นและส่งเสริมให้ทำอุปกรณ์ที่ทำจากวัสดุธรรมชาติเพื่อลดต้นทุนในการทำอุปกรณ์ 6) ด้านการส่งเสริมความรู้ในการป้องกันอันตรายที่ได้รับจากการจับผึ้งยวน การป้องกันอันตรายจากผึ้งโดยการป้องกันอันตรายจากผึ้งควรระมัดระวังเป็นอย่างมากเพราะผึ้งเป็นสัตว์ที่มีพิษจะทำอันตรายกับคนที่ไปรบกวนควรตรวจดูเป็นอย่างดีเพราะอาจจะมีผึ้งอาศัยอยู่ตามจุดต่าง ๆ และ 7) ด้านการกำจัดศัตรูของผึ้ง การป้องกันศัตรูผึ้งเป็นการกำจัดหรือการทำลายสิ่งที่จะมาทำร้ายหรือกินตัวอ่อนของผึ้งเพราะหากไม่มีการกำจัดตัวอ่อนของผึ้งจะถูกกินหรือทำอันตรายได้

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง ผึ้งยวน: วิธีการจับผึ้งยวนโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชน กรณีศึกษา: บ้านทอนวังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

พบประเด็นสำคัญ คือ วิธีการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ สภาพปัญหาการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ และแนวทางส่งเสริมอาชีพการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

วิธีการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติเพื่อการส่งเสริมอาชีพในชุมชนฯ ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ มนูญญา เพียรเจริญ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง โครงการ หมู่บ้านฝ้าย อ.สวนฝ้าย จ.ราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงฝ้ายมีความรู้ความเข้าใจในลักษณะของฝ้ายโพรงอุปนิสัยและการดำรงชีวิต วิธีการเลี้ยงฝ้ายโพรงการจัดการและการดูแล การเก็บผลิตภัณฑ์ที่ได้จากฝ้ายโพรง การประดิษฐ์อุปกรณ์ในการเลี้ยงจากการถ่ายทอดเทคโนโลยีเหล่านี้จากผู้ดำเนินโครงการ ซึ่งความรู้ต่าง ๆ สามารถนำมาสร้างรายได้เสริมเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และได้สวนเกษตรปลอดสารพิษให้กับเกษตรกร แต่เนื่องจากตลอดระยะเวลาการดำเนินงานโครงการพบปัญหาและอุปสรรค เช่น ความแปรปรวนของสภาพอากาศในแต่ละช่วงเวลาในหนึ่งวัน บางวันมีฝนตกสลับกับอากาศร้อน ช่วงเย็นกลับมีอากาศเย็นค่อนข้างมากทำให้การปรับสภาพภายในรัง การควบคุมอุณหภูมิภายในรัง ทำได้ยากสภาพอากาศที่แปรปรวนยังส่งผลกระทบต่อการบินของดอกไม้ในสวนเกษตรผสมผสานและพืชอาหารฝ้ายที่ขึ้นตามฤดูกาล ทำให้ดอกไม้แหล่งอาหารฝ้ายบานน้อยลงขาดแคลนแหล่งอาหารตามธรรมชาติที่อยู่โดยรอบทำให้ฝ้ายหนักกลับสู่ธรรมชาติจำนวนมาก (มนูญญา เพียรเจริญ และคณะ, 2554)

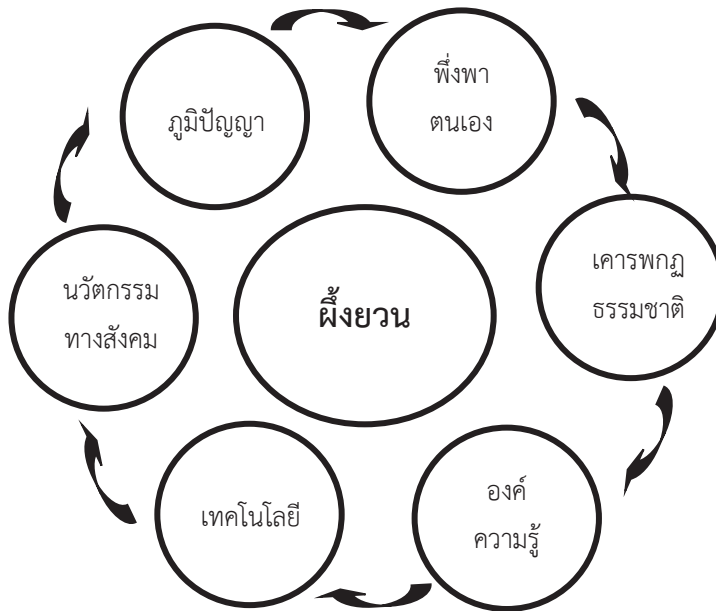
สภาพปัญหาการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ เมธิรา ไกรนที ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นการจับฝ้ายในพื้นที่ป่า อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการจับฝ้าย ขั้นตอนการจับฝ้าย รวมถึงความเชื่อหรือข้อห้ามเกี่ยวกับการจับฝ้าย นับว่าองค์ความรู้เหล่านี้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญที่จะต้องมีการศึกษา เก็บรวบรวม และเผยแพร่ข้อมูล เพื่อสร้างการรับรู้และอนุรักษ์ ปกป้อง ไม่ให้สูญหายในฐานะของการเป็นภูมิปัญญาที่ผู้คนมีการคิดค้น การสั่งสมประสบการณ์ การแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวจนก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่นำมาใช้ในการดำรงชีวิตที่ไม่มุ่งหวังเพียงการใช้ประโยชน์หรือไม่ก่อให้เกิดการทำลาย แต่มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การใช้ประโยชน์ควบคู่กับการรักษาให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน (เมธิรา ไกรนที, 2562)

แนวทางส่งเสริมอาชีพการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ ไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน คือ งานวิจัยของ ทิพย์ทิศา สัมพันธ์มิตร ได้ศึกษาเรื่อง การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการจับฝ้ายหลวงเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านถ้ำพระพุทธรอยต่อระหว่างจังหวัดตรังและจังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ภูมิปัญญาการจับฝ้ายหลวงมีการปฏิบัติมาอย่างยาวนานและมีบทบาทสำคัญต่อชุมชน

บ้านถ้ำพระพุทธร ซึ่งประกอบด้วยบุคคลผู้มีประสบการณ์และต้องทำงานเป็นทีม โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการสังเกตฤดูกาล การติดตามค้นหาผึ้งหลวง การเตรียมอุปกรณ์ วิธีการขึ้นจับผึ้งหลวง การแสดงความเป็นเจ้าของและความเชื่อของพรานผึ้ง นอกจากนี้ จากการประเมินมูลค่าของน้ำผึ้งหลวงด้วยวิธีราคาตลาดพบว่า การจับผึ้งหลวงสามารถสร้างรายได้สุทธิให้แก่ชุมชนปีละ 71,917 บาท องค์ความรู้ที่ชาวบ้านนำมาใช้เป็นองค์ความรู้ที่บรรพบุรุษสร้างไว้โดยผ่านการสังเกต ทดลอง ประยุกต์ จัดจำและมีการถ่ายทอดมาจากอดีตผ่านรุ่นสู่รุ่น และภายในตัวองค์ความรู้นั้นยังมีการสอดแทรกแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ทรัพยากรผึ้งยังคงมีการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนตลอดไป (ทิพย์ทิวา สัมพันธ์มิตร, 2556)

องค์ความรู้ใหม่

จากองค์ความรู้สรุปได้ว่า การถ่ายทอดมาจากอดีตผ่านรุ่นสู่รุ่นที่มีการสอดแทรกแนวทางในการอนุรักษ์ผึ้งให้อยู่คู่กับชุมชน การถ่ายทอดภูมิปัญญาการจับผึ้งของชุมชนเกิดจากการบ่มเพาะ สังสมประสบการณ์ และพัฒนาความรู้ที่ถ่ายทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์มาปรับใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชน สำหรับแนวทางการอนุรักษ์ผึ้งตามภูมิปัญญาชาวบ้านส่วนใหญ่เน้นความเชื่อที่เกิดจากมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ การเคารพธรรมชาติ การอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา เพื่อการอนุรักษ์ผึ้งให้อยู่คู่กับชุมชนและทำให้ผึ้งกลับมาสร้างรังในชุมชนอีกครั้ง และยังเป็นการสร้างสามัคคีให้กับกลุ่มชาวบ้านรู้จักการแบ่งปันทรัพยากร

ในพื้นที่โดย ผ่านข้อตกลงกฎระเบียบกันภายในชุมชนเพื่อให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรตลอดไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิธีการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ 2) ศึกษาสภาพปัญหาการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมอาชีพการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มเกษตรกรที่ประกอบอาชีพจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ และผู้ส่งเสริมเกษตรกรจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้ประกอบอาชีพจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ และ 2) ผู้ส่งเสริมเกษตรกรจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ และผู้ส่งเสริมการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติ มีระยะเวลา 5 ปีขึ้นไป โดยนำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสรุปเป็นภาพรวมผลการวิจัยพบว่า วิธีการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ มี 9 ขั้นตอน ได้แก่ 1) บูชาครู 2) การเลือกสภาพและต้นไม้ในการจับฝ้าย 3) การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการจับฝ้าย 4) การว่าคาถาสบายฝ้าย 5) การตอกทอยเพื่อไปจับฝ้าย 6) การโยงสายครู 7) การรมควันเพื่อไล่ฝ้าย 8) การตัดหัวน้ำฝ้าย และ 9) การบรรจุภัณฑ์น้ำฝ้าย ด้านสภาพปัญหาการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ มี 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะบรรจุน้ำฝ้ายวนไม่สะอาด 2) ด้านการขาดความรู้ในการเก็บรักษา 3) ด้านสภาพอากาศในการเก็บน้ำฝ้าย 4) ด้านการสืบทอดทายาท 5) ด้านวัสดุที่ไม่เหมาะสมในการจับฝ้าย 6) ด้านการเกิดอุบัติเหตุจากการจับฝ้าย และ 7) ด้านศัตรูของฝ้าย และด้านแนวทางการส่งเสริมอาชีพการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ มี 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบรรจุภัณฑ์ 2) ด้านความรู้การเก็บรักษาน้ำฝ้าย 3) ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาการจับฝ้าย (ตีฝ้าย) 4) ด้านการถ่ายทอดความรู้สู่ทายาทรุ่นหลัง 5) ด้านการผลิตและการลือกวัสดุในท้องถิ่น 6) ด้านการส่งเสริมความรู้ในการป้องกันภัยอันตรายที่ได้รับจากการจับฝ้าย และ 7) ด้านการกำจัดศัตรูของฝ้าย ในด้านการอภิปรายผล วิธีการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ สภาพปัญหาการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ และแนวทางส่งเสริมอาชีพการจับฝ้ายวนโดยธรรมชาติฯ จากการศึกษาข้อมูลไม่พบงานวิจัยที่สามารถเปรียบเทียบกันได้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยสรุปโดยรวมว่า การเลี้ยงฝ้ายโพรงเป็นการสร้างรายได้เสริมและเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยทำการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงฝ้ายโพรงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง ฝ้าย คน ผืนป่า และชุมชน และการทำสวนเกษตรปลอดภัยเพื่อให้เป็นแหล่งอาหารฝ้ายและให้ฝ้ายช่วยเพิ่มผลิตให้กับสวนโดยช่วยผสมเกสร ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีความสมบูรณ์มากขึ้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัย ได้แก่ 1) ควรศึกษาเรื่องการส่งเสริมวิถีกำจัดศัตรูฝ้ายอย่างถูกวิธี กรณีศึกษา: บ้านทอนวังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดงบัง จังหวัด

นครศรีธรรมราช 2) คว้าศึกษาเรื่อง กระบวนการจับฝ้ายวนเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
กรณีศึกษา: บ้านทอนวังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ
3) คว้าศึกษาเรื่องกระบวนการทำวัสดุอุปกรณ์จากทรัพยากรธรรมชาติ กรณีศึกษา: บ้านทอน
วังปราง หมู่ที่ 9 ตำบลละอาย อำเภอดวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- ของ เมืองขวา. (2554). *ภูมิปัญญาการตีฝ้ายวน. (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์ทิวา สัมพันธ์มิตร. (2556). การอนุรักษ์ภูมิปัญญาการจับฝ้ายหลงเพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา ชุมชนบ้านถ้ำพระพุทธรอยต่อระหว่างจังหวัดตรังและจังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ*, 16(2), 55-66.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- มนัญญา เพียรเจริญ และคณะ. (2554). หมู่บ้านฝ้าย อ.สวนฝ้าย จ.ราชบุรี. ใน *ทุนสนับสนุนโครงการวิจัย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปีงบประมาณ 2554*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- เมธิรา ไกรนที. (2562). การศึกษาองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นการจับฝ้ายในพื้นที่ป่าอำเภอพหลมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 32(1), 291-321.
- Adsakul, S. (2012). *Introduction to sociology*. Bangkok: V.Print (1991).
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing (5th ed.)*. New York: Harper Collins Publishers.
- Santasombat, Y. (2004). *Ethnoecology biological resources and community right*. Chiang Mai: Within Design.
- Sirasuntorn, P. (2007). *Practice community in learning: concepts techniques and processes*. Bangkok: V.Print (1991).
- Tansupol, A. (2016). Cultural ecology: A key to sustainable development. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 12 (1), 193-221.